

Сьогодні нотаріус за даними Єдиного реєстру може пересвідчитись у відсутності заборони чи арешту, накладеного на земельну ділянку. Нотаріус має доступ до електронної бази заборон та арештів, що значно спрощує цю процедуру. Відшкодовує ці кошти особа, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії. Крім того, нотаріусу треба з'ясувати чи є земельна ділянка, яка відчужується об'єктом права спільної сумісної власності подружжя чи належить особі на праві особистої власності. При посвідченні правочину щодо відчуження земельної ділянки, яка є спільним майном подружжя, якщо правостановлюючий документ оформлений на ім'я одного з подружжя, нотаріус вимагає письмову згоду іншого з подружжя. Одночасно, нотаріус перевіряє чи не обтяжена земельна ділянка, яка відчужується боргом та чи не має арештів щодо неї.

Нотаріус посвідчує цей правочин, за наявності документа про сплату до бюджету податку на доходи фізичних осіб, обчисленого з ціни, зазначеної у правочині, але не нижче оціночної вартості такого нерухомого майна, визначеної суб'єктом оціночної діяльності згідно з вимогами нормативно-правових актів з оцінки майна, та документа про оціночну вартість. Здійснення нотаріального посвідчення договору про відчуження нерухомості за відсутності документа, що підтверджує сплату сторонами договору визначеної нотаріусом суми податку, є неналежним виконанням нотаріусом покладених на нього функцій податкового агента.

Отже, договір купівлі-продажу земельної ділянки – це двосторонній договір, відповідно до якого продавець, передає або зобов'язується передати конкретну земельну ділянку у власність покупцеві, а покупець приймає або зобов'язується прийняти цю земельну ділянку і сплатити за неї певну грошову суму, який укладається в письмовій формі, підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню та державній реєстрації. Після проведення усіх перевірок, витребування усіх необхідних документів, нотаріус посвідчує договір відчуження земельної ділянки та як спеціальний суб'єкт, на якого покладаються функції державного реєстратора прав на нерухоме майно, проводить реєстрацію переходу права власності від відчужувача до набувача.

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України, 1996 р. № 30, Ст. 141.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. URL: <http://www.rada.kiev.ua>.
3. Дзера О. В., Кузнецова Н. С., Майданик Р. А. Цивільне право України. Особлива частина: підручник (3-тє вид., перероб. і доп.). К.: Юрінком Інтер, 2010. 1176 с.
4. Кучерук К. І. Договір купівлі-продажу земельної ділянки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корещького НАН України, 2002. 19 с.

УДК 347.626

DOI: 10.31733/17-03-2023-646-648

Тамара ЯРОШЕВСЬКА

професор кафедри
цивільно-правових дисциплін,
доктор юридичних наук, доцент

Каміла ГЕРАСИМЕНКО

здобувач вищої освіти,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ВІДНОСИНИ ПОДРУЖЖЯ У МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Особисті немайнові сімейні правовідносини наразі є доволі актуальним інститутом права, оскільки його значення виражається в специфічному характері взаємодії приватних та правових обов'язків у сім'ї. Однак, такі правовідносини набувають дещо іншого значення коли це стосується міжнародної сфери. Перш за все, визначимо, що собою становлять немайнові відносини подружжя. Як зазначає М. Байрачна «це правовідносини особистих немайнових благ та інтересів осіб, які перебувають у шлюбі» [1, с. 49]. Отже, такі відносини в першу чергу, є моральними канонами, виконання яких не можна забезпечити за

допомогою застосування юридичних санкцій. Таким чином, даний інститут належить до приватних відносин, на які не поширюється сфера дії санкцій сімейного законодавства. Однак, даний умовивід був сформований за українською науковою сферою та практикою регулювання даних правовідносин. Тому, постає питання, чи регулюються дані правовідносини в міжнародному просторі іншим чином, та які законодавчі норми впливають на процес регулювання немайнових правовідносин подружжя.

Для більш ефективного розкриття відмінностей між українським та міжнародним приватним правом слід проаналізувати норми сучасного українського законодавства, що регулюють сферу немайнових відносин подружжя. Фундаментальним джерелом є Сімейний кодекс України, шостою главою даного кодексу регулюються правовідносини немайнового характеру, до таких відносяться: «право на материнство та батьківство, право на повагу до своєї індивідуальності, право на фізичний та духовний розвиток, право на розподіл обов'язків та вирішення питань сім'ї, обов'язок турбуватися про сім'ю, та право на особисту недоторканність» [2]. Отже, основними особливостями немайнових сімейних правовідносин є відносини виникають лише між подружжям, відсутність економічного аспекту у правовідносинах, та наявність прав та обов'язків між подружжям, що є невідчужуваними. Закон передбачає рівність прав та обов'язків подружжя в сім'ї, при цьому не встановлюються переваги жодного з них у розв'язанні будь-якого питання. Санкції за невиконання подружжям обов'язків особистого характеру законом прямо не передбачені, проте зловживання особистими правами, невиконання обов'язків, зневага до інтересів сім'ї в ряді випадків тягне за собою для порушника негативні наслідки у цій сфері.

Що стосується регулювання правовідносин на міжнародному рівні, то варто виходити перш за все з загальних міжнародних актів. Правила щодо застосування права до немайнових правовідносин подружжя, а також майнових відносин, передбачені в Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах [3]. Конвенція містить врегулювання правовідносин за різним ступенем складності, наприклад, якщо особи мають різне громадянство, чи якщо проживають на території громадянином якої є тільки один з подружжя.

Загалом слід зазначити, що ступінь правової захищеності особистих немайнових прав у сімейних відносинах в багатьох державах вкрай низький. У Бразилії чоловік має право забороняти дружині працювати поза домом, а в Мексиці навіть професію для дружини обирає чоловік [4, с. 48]. У мусульманських країнах особистим немайновим відносинам притаманні особливі риси, оскільки ісламському світу властиво неухильне виконання всіх мусульманських звичаїв та традицій. В більш розвинених країнах світу стає актуальним впровадження шлюбного договору між подружжям, що містить не положення щодо регулювання майнових правовідносин, а саме розподіл обов'язків для налагодження добробуту в сім'ї. Наприклад, у США особисті немайнові відносини можна регулювати за допомогою батьківської угоди (parenting agreement), яка «містить переважно умови, пов'язані з життям, вихованням і турботою про дітей» [5].

У європейських країнах романо-германської правової системи питання особистих немайнових відносин, у тому числі ті, які пов'язані з вихованням дітей, місцем проживання подружжя та багато інших, також можна включити у шлюбний договір. Однак, на нашу думку, при цьому необхідно враховувати принцип рівності прав подружжя. Не рівне правове положення між подружжям може ускладнювати проблему розподілу обов'язків, виховання дітей, та розпорядження фінансами.

Отже, наявність немайнових сімейних правовідносин є наявною в будь-яких правовідносинах світу. Саме цей інститут характеризується значним колом специфічних рис, а також, в більшості випадків відсутністю впровадження відповідальності за невиконання подружніх обов'язків. Розглянуті нами проблеми, поза всяким сумнівом, потребують подальшого наукового осмислення та правової регламентації. Звісно ж, що розв'язання актуальних питань, на нашу думку, може стати нормативне закріплення можливості укладання окремого шлюбного договору, який містить питання особистих немайнових відносин подружжя, чи наявність змішаного договору, у якому будуть регламентовані як майнові, так і особисті немайнові правовідношення подружжя в міжнародному праві.

1. Байрачна М. І. Загальна характеристика особистих немайнових прав подружжя. Право і суспільство. 2019. № 2. С. 48-52.

2. Сімейний кодекс України: Кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III: станом на 19 лют. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.

3. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах (укр/рос): Конвенція Співдружності незалеж. держав від 22.01.1993 р.: станом на 21.01.2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009#Text.

4. Палій Н. О. Правові аспекти протидії дискримінації жінок (міжнародний досвід). Бюлетень Міністерства юстиції України. 2019. № 3. С. 47-51.

5. Parenting agreements | Family Relationships Online. Home | Family Relationships Online. URL: <https://www.familyrelationships.gov.au/parenting/parenting-agreements#:~:text=A%20parenting%20plan%20is%20a,format%20for%20a%20parenting%20plan>.

УДК 349.41

DOI: 10.31733/17-03-2023-648-650

Ольга КРОНДА

доцент кафедри інтелектуальної
власності та інформаційного права,
кандидат юридичних наук, доцент

Іван ІЛЬЧЕНКО

магістрант
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ПОВОСННІ ЗМІНИ ДО ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Військова агресія Росії відгукнулася у всіх без винятку сферах життя нашого українського суспільства. Указом Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», введеним в дію Законом України від 24 лютого 2022 р. № 2120-IX, в Україні введено воєнний стан. Однією з основних складових нашого суспільного життя, яка має негайно реагувати на такий серйозний виклик, є законодавчо-правова сфера. І земельне законодавство не стало тут виключенням, адже земля і як природний ресурс, і як нерухоме майно разом з іншими природними ресурсами та об'єктами нерухомості опинилася в епіцентрі воєнних дій і військових подій в Україні. На сьогодні законодавець здійснив чимало важливих кроків, аби адаптувати земельне законодавство до нових реалій [1, с. 237].

Від початку повномасштабного вторгнення в Україну минуло вже понад десять місяців. Безумовно, це складний час, і реалії, в яких опинилась наша країна, що повсякчасно вимагають прийняття непростих рішень. Аби забезпечити функціонування держави в умовах воєнного стану, мінімізувати кризові явища в різних сферах суспільних відносин, було прийнято чимало законодавчих змін. Не залишилась поза увагою і сфера земельних відносин. За період дії воєнного стану законодавство, що регулює земельні відносини в Україні, вже кілька разів змінювалося і, найімовірніше, це не останні зміни. Тема правового регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану є актуальною з огляду на активний законодавчий процес у цій сфері.

Згідно з п. 3 зазначеного Указу Президента України у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені ст.ст. 30-34, 38, 39, 41-44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені ч. 1 ст. 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану». Зокрема, гарантована ст. 41 Конституції України непорушність і недоторканість права власності (в тому числі і на землю) зараз певним чином обмежена. У зв'язку із цим проаналізуємо українське законодавство, яким так чи інакше коригуються особливості перебігу земельних відносин в умовах воєнного стану [1, с. 237].

Так, 24.03.2022 року прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» № 2145-IX (далі – «Закон 2145»). Цей документ є відправною